

פני גרמניה - לאן?

T. H. TETTENS
THE NEW GERMANY
AND THE OLD NAZIS

Secker & Warburg, London, 1962

הדמוקראטיה העוברית של גרמניה הפדרא-
לית. וככל שמוסיפים ללוות את המחבר
בסיוור, המאיר פיות אפלות של גרמניה
החדשה, הולכת ומתעצמת האזעקה והאזהרה,
שוב חודר הצל של אתמול.

המחבר מתאר כיצד חברו יחד התנאים
הנוחים לשיבת הנאצים לזירה הציבורית
בגרמניה המובסת, המטוהרת בחסותה של
ארצות-הברית, עם מזימות חתרניות. המת-
רקמות בחשאי. שתי המגמות — הליגאלית
כביכול והנסתרת — פועלות בד בבד ב-
מטרה לקעקע את המדינה הדמוקראטית
ולחסל את המשטר החדש.

את המצב הפארדוקסאלי משקף יפה ה-
טיפול בפרשת ד"ר גאומן. בשנת 1953 אסרו
הבריטים את גאומן יחד עם עוד 6 מנהיגים
נאציים רמי-מעלה. גאומן עצמו שימש
בתקופה הנאצית כמנהל לשכתו של ד"ר
גבלס. בצוואה המדינית מינה היטלר את
גאומן ליורשו של גבלס במשרד התעמולה
הנאצי. פרשת גאומן היכתה גלים, הוחרמו
טונות של חומר, נתגלו מזימות וקשרים
שהובילו למרד, לקהיר, לבואנוס-אירס,
לשטוקהולם. אדנאור הגיב על מעשה ה-
מאסר והחקירה של הבריטים בזעם וב-
תדהמה. הוא האשים את הממשלה הבריטית
בקנוניה. נסיון מכונן לתקוע טריז בין
גרמניה וארצות-הברית ולמנוע כריתת ברית
בין שתי המדינות. הבריטים גילו בתחילה
עורף קשה, אך בסוף נכנעו, ומסרו את
הטיפול בפרשת גאומן לידי ממשלת בון.
ד"ר אדנאור מודה, כי אמנם המזימות
שרקם גאומן הן עובדה שאין להכחיש,
ושר המשפטים של בון מגלה, שלפי תכנית
גאומן, עתידות היו הבחירות הקרובות ל-
בונדסטאג להיות גם הבחירות הדמוקרא-
טיות האחרונות בגרמניה. אולם זמן קצר
לאחר הגילויים המרעישים חל מפנה מפתיע
בפרשה כולה. הסניגורים של הנאשמים איימו
בהרחבת הגילויים והאיום פעל כפצצה.
התיק נסגר והענין כולו טושטש.

שמו של ד"ר גלובקה ידוע למדי. אולם
יש הבדל בין כתבות שוטפות וחוזרות ב-
עתונות ובין הביוגרפיה החשופה, המלאה

„הנאצים הוא מת וקבור“ — הכריז ד"ר
י. ב. קנאנט, הנשיא הנערץ של אוניברסיטת
האראורד, בסקירה בת שלש הרצאות בפרוס
שנת 1958. דברי האיש, בר-סמכא שכיח
ארבע שנים בכהונות רמות בגרמניה (תחילה
כנציג עליון של ארה"ב ולאחר מכן כשגריר
ראשון של ארצו ליד הרפובליקה הפדרא-
לית), נתקבלו על-ידי קהל השומעים מ-
סלתה ומשמנה של החברה האמריקנית, ברג-
שי הקלה וסיפוק.

„הנאצים כבר חזרו לעמדות של כוח
בממשלה, בתעשייה, בבנקים, בעתונות וב-
חינוך“ — טוען לעומתו, כחלוף שנה אחת,
נתן שטראוס, בסדרה בת שלושה שידורים
המוקדשים לשאלה: האם קיימת סכנה שה-
נאצים ישובו לעמדות של כוח בגרמניה?

בין שתי הנחות פסקניות ומנוגדות אלה
משתרע תחום החיפושים והמחקר של איש
עיון ט. ה. טטנס שאינו יהודי, מצויד
היטב לקראת המשימה שנטל על עצמו.
כעורך וכלכלן ישב בגרמניה עד שנת
1934. עם ראשית עלייתו של היטלר לשלטון
נכלא במחנה ריכוז. נמלט ממנו והגיע ל-
שוויץ. במשך השנים עוקב טטנס ללא
הרף אחרי התמורות וההתפתחויות בגרמניה,
ועתה הוא אחד המומחים הבולטים בשדה
הגיאופוליטיקה הגרמנית.

לרשות המחבר עומד חומר עשיר ומגוון,
המכיל הרבה מן המפתיע אף לגבי קורא
ומשכיל, שעוקב בהתמדה אחרי הפירסו-
מים הרואים אור בעתונות הישראלית. אולם
לא הבעיה הכמותית היא הנותנת, כי לעתים
מתקשים אנו בהערכת תופעות בודדות בחיי
גרמניה. כוחו ויתרונו המכריעים של הספר
שלפנינו, הוא בשילוב הבהיר והמשכנע של
אירועים בודדים ומקריים לכאורה, למסכת
שלמה אחת. צעד אחר צעד אנו מגלים
את החוטים הגלויים והסמויים הכובלים את

כשהללו מגלים סימני היסוס ו"חולשת דעת", בהוראה: "לקחת נקמה קשה ביהדות התת-אנושית", הנושא הרוחני של הטירור ה-בולשביסטי וכו'.

כידוע, קבוצה של הקצונה הנאצית ב-בונדסוהר החדש, לא נתקלה בדרך כלל ב-קשיים ובהתנגדות נמרצת. "די ולט", יומון שמרני היוצא בהמבורג, קובע בגליונו מ-8.9.56, שמ-38 גנראלים בבונדסוהר, לא פחות מ-31 שרתו בורמאכט ההיטלרי. ה-הצהרות החגיגיות של בנות-הברית על ניתוח המיליטאריזם הגרמני והנאציזם, נגנזו חיש מהר.

ארגוני הלוחמים הותיקים צצים בכל רחבי המדינה, עורכים את כינוסיהם הרעשניים ב-עיריות גרמניה, מטפחים את רוח הלחימה והריעות מהזמנים הטובים שהיו ויהיו שוב. הקומבטנטים מתקבלים בדרך כלל בהתלהבות על-ידי האוכלוסיה המקומית ואף זוכים לאהדה מצד השלטונות. הכינוסים האמורים נערכים לרוב בערים זעירות ובלתי מוכרות. מוטב לעת עתה לא לנקר עיניים, אך עם הזמן החוצפה גוברת ומדי שנה נערכים ה-כנסים ביתר רעש, בקהל רב יותר ובמרכזים גדולים יותר. כמו ב-1918, כן גם עתה, אין יוצאי הצבא מוכנים להשלים עם התבוסה ולקבל את הדין. הכרתם העצמית והבטחון העצמי הולכים וגואים. הרי הם שמים בט-חונם בעתיד, שהועיד להם תפקיד מכריע במערך המדיני העולמי. "למנהיגי הצבא הגרמני לא היה כל מנדט מהעם לכניעה ללא תנאי" — הכריז אדנואר בכבודו וב-עצמו כבר בשנת 1945, לרגל ביקורו ב-שווייץ. וביתר בהירות נאמרו הדברים ב-שנת 1949: "האומה הגרמנית, התופסת אחד המקומות הראשונים בהיסטוריה האנו-שית, זכאית לחשוב במונחים לאומניים. חלפה תקופת הכניעה, ועל הזרים להבין זאת." בעיני אדנואר חלפו גם פשעי ה-נאצים. בעת ביקורו אצל העצורים, ה-פושעים הנידונים לפסק-דין מוות על-ידי בתי-הדין של בנות-הברית, לחץ הקנצלר בחמימות ידיים והבטיח לפעול למען שיחרור הנידונים, שפסק-דינם הומתק למאסר עולם. ואמנם ההצלחה האירה לו פנים...

במסע השטטוש, הסלחנות והסרת עקבות לא נפקד גם מקומם של ואפן ס.ס. באקלים הנוח של ההשכחה ניסו אף הרוצחים

של האישי. גלובקה הוא איש מפתח במנגנון הנאצי. לא סתם פקיד בכיר, אלא אדם שהקנה מעטה חוקי לנישול, גזל ורצח של העם היהודי. ואותו גלובקה הוא כיום שוב איש מפתח, אדם מכריע, שלפיו ישק כל דבר. גלובקה, מזכיר המדינה הפדרא-לית כפוף אך ורק לקנצלר. למרבה האירו-ניה משמש גלובקה, בין שאר המשרות, גם כראש המוסד להגנת החוקה. בתור ראש מחלקת העתונות חולש הוא על קרנות ניכרות בדולארים ובמרקים (כולל תקציב סודי בסך 40 מיליון מארקים). אותו גלובקה עצמו הוא גם ממונה על רשת הביון, שנוסדה בגרמניה על-ידי הגנראל גהלן, שעבר באורח ישיר עם מנגנוני משירות למען היטלר לשירותים זהים בבון.

שירות החוץ שורץ נאצים. מנהל שירותי השידור הבאואריים, דמוקראט ישר, מנתח את הרכב אנשי השירות הדיפלומאטי ומגיע למסקנה כי 85% מבין האנשים הללו הם נאצים פעילים, שעשו בנאמנות את מלאכתו של היטלר. "השדים המגואלים — הנה חזרתם" מכתיר "פרנקפורטר רונדשאו" סד-רה בת שישה מאמרים, הסוקרת בהתמדה את עברם האפל של דיפלומאטים ישנים-חדשים.

למותר הוא לציין כי המצב בצבא אינו טוב יותר. אך מן הדין להדגיש שלגנראלים גרמניים מסורת נכבדה ומקורית משלהם. הללו לא היו זקוקים לשיעורים אצל היטלר. טטנס מתקומם כנגד המגמה הרווחת, המנסה להפריד בין היטלר ובין אנשי צבאו. ה-מיליטאריזם הגרמני נגוע בשורשיו בשובי-ניזם ובברוטאליות חסרת מעצורים. עוד ב-שנת 1893 הכריז הגנראל פון האול: "הכרח הוא לבנות את הציביליזציה שלנו על הררי גוויות, אוקיאנוס של דמעות ועל זעקת המוות של אנשים ללא ספור". בשנת 1900 מצווה קיסר וילהלם על חייליו, היוצאים לדכא את מרד הבוקסרים בסין הרחוקה: "אין לוקחים שבויים, יש להרוג ולהרוג, אשליט טירור באסיה, שייזכר עוד כעבור אלף שנים". ולקיסר פראנץ יוזף כתב ויל-הלם ב-1914: "...את הכל יש להעלות באש ולהטביע בדם, יש לחתוך גרונם של גברים, נשים, זקנים וטף. אף עץ אחד ואף בית אחד אין להשאיר במקומם." נאמנים לרוח אבותיהם וקודמיהם, פונים פון מנשטיין, פון רונדשטט ופון רייכנאו אל חייליהם,

הבדל הדק שבין השופט והנשפט". נזכרת גם רשימת אלף אנשי המשפט, המתחילה בתובע כללי של המדינה הפדראלית ומס-תיימת באחרון השופטים, הממשיכים בכהוננו-תיהם ומעורבים במשפטים בעלי צביון נאצי מובהק*.

המקרה המפורסם ביותר בשורת העיוותים המשפטיים של גרמניה החדשה נוגע לד"ר היידה אליאס. איש זה היה מחלוצי ה„אנטנא-זיה“**, שיטת הרצח הרפואי, שהופעל כלפי חולים כרוניים וחולי רוח מבני הגזע הארי. לחובתו נוקפים 60,000 מקרי רצח של חולים מאושפזים במוסדות ושל 140,000 אסירים פו-ליטיים. לאחר שחמק ממצער בנות-הברית, השתקע היידה בעיר פלנסבורג בשם בדוי ומשך שנים שימש כרופא ויועץ רפואי של חברות ביטוח, ובתור שכזה היה עליו לחוות דעתו על נזקי בריאות המגיעים... לקרבנו-תיו. רופא זה, שהסתתר בשם מושאל כד"ר זאואדה, גם לא נרתע מלהרצות על שיטות ה„אנטנאזיה“ שהיו נהוגות בידי ד"ר היידה. הסתבר למעלה מכל ספק, שזהותו היתה ידועה משך זמן רב לחוגי המשפט ול-שלטונות המקומיים של מדינת שלזוויג-הולשטיין. בשלזוויג-הולשטיין, בה ניתן מק-לט למספר רב מאד של פושעים, הוסתר גם היידה ובעת שענינו הפך לשערוריה ציבורית, סייעו לו מגיניו להעלים בעת שבפרלמנט של שלזוויג-הולשטיין נקבעה וע-דה של שישה שופטים לשם חקירת הפרשה, העיר ציר סוציאליסטי: האם מצוין גם חוקר לשם חקירת החוקרים. כאשר יתגלה הצורך מענינת עד מאד היא מדיניות הפיצויים והפנסיות הנהוגה בגרמניה פנימה. מאלמנתו של גנראל זאק, שהיה אחד המתמרדים המועטים נגד היטלר, נשללה ההקצבה באמ-תלה שבעלה היה „בוגד“. באותו זמן עצמו נהנות אלמנותיהם של היידריך, גרינג, הימ-לר מסכומי קצבה גבוהים.

טטנס אינו פוסח גם על פרק הפיצויים הניתנים לבני העם היהודי ומעיר נקודות אחדות, המבהירות את האוירה הציבורית ב-גרמניה מסביב לחוק הפיצויים. א. תכנית ה-

* בנוגע ליוריסטים נעשתה אמנם לאח-רונה פעולת טיהור נמרצת. אנשי חוק ש-כיהנו בתקופת היטלר נתבקשו להתפטר ולעבור לפנסיה. על המסרבים איימו בפיתו-רים ללא פיצוי.

** יונית — המתה מתוך רחמים.

המושבעים מהיחידות הנאמנות להיטלר, להו-פיע בגלוי ולדרוש לעצמם זכויות והוקרה. הופיעו אלבומים, ספרים, זכרונות של אנשי ס.ס. בסתיו 1952 מתכנסים 6,000 אנשי ס.ס. לשעבר וגנראל רמקה, מעוצבות ס.ס., מס-ביר להם: „פושעי המלחמה אינם אלה ש-הושמו ברשימה השחורה של משפטי גירנ-ברג — אלא אלה שהכתיבו את חוזה ורסי המשעבד, ואלה שהפכו את ערי גרמניה לעיי מפולת — צ'רצ'יל, רוזוולט ואיזנהואר. ה-זמנים משתנים מהר. לא רחוק היום והס.ס. ישוב ויתפוס את המקום הראשון ברשימת הכבוד של מגיני אירופה“.

שנים על גבי שנים נמשכת שטיפת המוח הגרמני על-ידי העתונות הניאו-נאצית, ספרות וכנסים הותיקים: „גרמניה לא רצתה במלחמה. הס.ס. לא היתה מפלצת והתגלמות הטירור באירופה אלא גיבורת הגנת תרבות המערב“.

מקור לא אכזב להסתה ולחתרנות משמשים הפליטים והעקורים הגרמניים. בשורותיהם תמצא את ה„רבנשיסטים“ הקנאים ביותר. הסכמי יאלטה ופוטסדאם הם בעיניהם „ה-פשע הגדול ביותר בהיסטוריה“. ועל כן מסביר חוזר המופץ מטעם המפקדה הנאצית החשאית במדריד „שעשרת מיליונים הפלי-טים הם קלף רב ערך במדיניותנו לקראת תקומת הכוח הגרמני“.

אנשי משפט בגרמניה מעולם לא היו אוהדי הדמוקרטיה. אצל שופטי הרפובלי-קה הקודמת נודע הכינוי „קלסניוסטיץ“, שדבק באנשי המשפט. נאמנה עלינו עדותו של פרופ' רפקה, מתומכי אדנואר, הקובע, כי הסטודנטים בפאקולטות משפטיות ב-מכללות השונות בגרמניה, קיבלו את היטלר בהתלהבות מיוחדת. העתודה הזאת סיפקה את השופטים והתובעים, שביימו את משפטי הבגידה, משפטים על זיהום הגזע, הם ללא נקיפות מצפון הלבישו את הרצח המשפטי בכסות חוקית. המגוחך והמחריד כאחד הוא שהפושעים הנאציים חייבים להשפט בפני אותם אנשי המשפט, שהם שותפים לפשע. העתונאי בריאן קונל מ„ניוס כרוניקל“ מדבר על „מקרים מסמרי שיער“, כאשר זוכו אנשי ס.ס. וגסטאפו על אף חומר ראיות בלתי מעורער ואפילו כשהפושעים עצמם הודו באשמה. הוא זוקף עובדה זאת של זיכויים חוזרים של פושעים על חשבון „ה-

טנס קובל מרה על עניני החינוך. לא בלבד שהספרים מסלפים או מתעלמים מ-אמיתות היסטוריות. גרועה מכך היא ה-עובדה שאותם המורים עצמם שקבלו הכ-שרתם המקצועית והאורחית בבתי האילוף של היטלר, מקנים גם כיום את התורה לנוער. לא אחת נתגלה (ולרוב אלה גילויים מקריים), שמורה פלוני הטיף לנאציזם. ה-מורים ומעצבי הדמות החינוכית בגרמניה, מודים, שאין בכוחם להתגבר על הסתירה. לספר את האמת כולה, משמעה לעורר שאלות ולקומם את הבנים נגד הוריהם. זאת הם לא מוכנים ואינם רוצים לעשות.

כמובן, גם טנס, שהציב לעצמו מטרה לגלות את כוחו ופעלו של החידק הנאצי בחברה הגרמנית של היום, אינו מתעלם מקיומה של גרמניה אחרת. גרמניה אחרת שלמעשה היתה תמיד שרירה וקיימת. טנס מודה שעתה הכוחות הנאמנים לדמוקרא-טיה חזקים יותר ומפוכחים יותר מאשר בימי הרפובליקה הואימרית. אולם הכוחות החותרים בכנות לתיקון הרע, המעזים לעשות חשבון היסטורי ומוסרי מעמיק יותר — נותרו מיעוט משוע. לרוב אלה קבוצות קטנות ובודדים, הזוכים להלעגה וביטול. גם במפה הציבורית-הפוליטית הגדולה, ישנה חזית אנטי-נאצית. אין ספק כי מרבית ה-אנשים המרוכזים מסביב לסוציאליזם דמוקרא-טיים הם מתנגדי הנאציזם ואין ספק שה-תבוסה והחורבן שהביא עמו הנאציזם למדו רבים לקח לבאות. אולם המשטר החדש בגרמניה בנוי על משחק כוחות פוליטיים וקוניוקטורה כלכלית קיימת. כל זעזוע עלול לחולל תמורות ולהעמיד בפני העם הגרמני שאלות נוקבות. וכל אדם נבון ומרחיק ראות מבין שהשורשים והנטיות שהצמיחו את הנגע ההיטלרי, לא הופיעו עם היטלר ולא נעלמו עם היטלר. הם היו קיימים ונעוצים בעורקי החיים הגרמניים מזה דורות רבים. ואנו מתלבטים בבעיה האם בשעת מבחן לא יחזרו הגרמנים לסורם, האם אין גרמניה של היום יכולה להתגלות כגרמניה של אתמול.

טנס מוכיח, כי הדבר הוא אפשרי, האלמנט הנאצי מעוגן היטב, מחופר ומחכה לשעת כושר.

נתן גינסברג

שילומים של אדנאור נתקלה בהתנגדות חמורה בתוך מפלגתו ואף בממשלה שלו התנגדו לה למעלה ממחצית המיניסטרים. ב. בפארלמנט הפדראלי הצביעו רק 83 מבין 143 צירים נוצרים-דמוקראטיים בעד אישור הצעת החוק והחוק עצמו קיבל תוקף רק בזכות 126 קולות של האופוזיציה הסוציאל-דמוקראטית. ג. הסכם השילומים בכללו קשור אורגאנית לתוצאות ועידת חובות המלחמה בלונדון (1952), בה האמריקנים בטלו חוב של 2 מיליארדים דולארים, מתוך הנחה מפורשת שכסף זה ישמש לפיצויי הקרבנות היהודיים. האמריקנים דחפו בכיוון להסכם מטעמים פוליטיים. הסכם השילומים בין ישראל וגרמניה היה דרוש לשם הכשרת הקרקע להחזרת גרמניה למשפחת העמים ו-טיהור פני המדינה הגרמנית בדעת הקהל האמריקנית. שר המשפטים הגרמני, ד"ר דהלר, אישר בגלוי לב: „ההסכם עם ישראל הוא עיסקה בעדה נזכה לתמורה אמריקנית נכבדה מאד“.

על אף הכל, הסכם השילומים, היה ו-נשאר בלתי פופלארי ביותר בגרמניה. אולם לזכותו של הקנצלר הזקן יש לומר, שב-ענין זה לא ידע פשרות ונסיגות ונהג בתוקף פסקני.

כמו ההערכה הכוללת של פני החברה הגרמנית נעה בין שתי הנחות קיצוניות, כן שנויה במחלוקת מידת האנטישמיות ה-מצויה בקרב העם הגרמני. אדנאור הכריז בטלביזיה הבריטית (1959): „האנטישמיות היתה תמונה באופיו של הנאציזם-סוציא-ליזם — שניהם כאחד נעלמו“. ואילו ההגמון הגרמני קמפה הכריז באותו ענין ימים אחדים לפני הצהרת הקנצלר: „איש אינו מעז לגעת בנאצים, עמוק, עמוק, חשים הבריות בכוחם הנסתר, בברוטאליות של כיתות הירי הנאציות“. טנס מגולל שורה שלימה של רדיפות נגד יהודים גרמנים, שחזרו להשתקע בגרמניה. אמנם המקרים הללו לא אירעו בערים הגדולות, בכרכים המשגשגים של גרמניה. הפרשיות החושפות את השטנה, האיבה והאלימות, התרחשו בעיירות קטנות, במקומות אליהם הגיעו רק משפחות יהודיות ספורות. בעיירות הללו הגרמנים הם גלויים יותר, סולידאריים יותר והתגובות הן לכן אמיתיות יותר.